

Asia: VN/10164/2019

Lausuntopyyntö vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän ehdotuksesta hallituksen esitysluonnokseksi lastensuojelun vaativaa sijaishuoltoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti pykälään 4 a § Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin. Selkiyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin rajoavien rajoitusten rajanvetoa? Jos ei, miten säännöstä tulisi muuttaa?

-

2. Esitetään säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

-

3 a. Vastaavatko 15 §:n täsmennykset tätä tavoitetta?

-

3 b. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Lakiesityksessä todetaan, että tällä on tarkoitus helpottaa lastensuojelun työntekijöiden kuormitusta, mutta samalla otetaan kantaa terveydenhuollon, erityisesti nuorisopsykiatrisen erikoissairaanhoidon henkilöstön tehtäviin. Nuorisopsykiatrit näkevät hyvin lastensuojelun nuorten psykiatrisen hoidon tarpeen ja tekevät mielellään yhteistyötä sosiaalityöntekijöiden kanssa. On kuitenkin todettava, että nuorisopsykiatrisen hoitojärjestelmä on erittäin kuormittunut ja työntekijöitä, erityisesti nuorisopsykiatreja on tarpeeseen nähden aivan liian vähän ja vielä vähemmän heitä on julkisessa terveydenhuollossa. Yhtä aikaisesti tämä lain kanssa pitää ottaa kantaa nuorisopsykiatrisen työntekijöiden potilasmääriin. Tällä hetkellä nuorisopsykiatrisen poliklinikalla yhdellä lääkärillä on monesti 300 nuorta vastuullaan ja hoitajalla 75. Tällaisenaan laki on epärealistinen, koska nuorisopsykiatria ei kykene vastaamaan lain esittämiin vaatimuksiin. Ks Suom Lääkärilehden artikkeli nro 48/2020 Haapasalo-Pesu, Lahti, Kronström, Ollikainen, Raevuori, Serimaa, Tuomien, Laukkanen: Nuoren tulisi saada tarvitessaan hyvää nuorisopsykiatrista hoitoa.

Nuorisopsykiatrisia sairaansijoja on hyvin hyvin vähän. Pitkäaikaista kuntouttavaa hoitoa ei ole mahdollista järjestää oikeastaan missään. Jos tällaista hoitoa halutaan, niin valtion taholta tulisi määrätä, että osastoja perustetaan. Tehdyn tutkimuksen mukaan lastensuojelulaitoksissa asuvat nuoret ohjautuvat M1-lähettellä hoitoon muita nuoria lievemmin oirein, ks Suom Lääkäril 49/2010 Koponen, Laukkanen, Tolmunen, Ovaskainen: Joutuvatko sijaishuoltopaikkojen nuoret liian herkästi nuorisopsykiatriselle osastolle?

4. Ehdotuksessa esitetään säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta voimassa olevan lastensuojeluasian vireille tulon sijaan. Tavoitteena on, että tämä vahvistaisi sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ensisijaisuutta. Onko ehdotettu sääntely tarkoituksenmukainen asetetun tavoitteen kannalta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4

-

5. Ehdotuksessa esitetään lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä säätämistä. Mitä käytännön vaikutuksia tällä sääntelyllä olisi?

-

6 a. Arvioitteko ehdotetun säädöksen johtavan käytännössä avohuollon palvelujen kehittämiseen?

-

6 b. Miten arvioitte tämän tavoitteen toteutuvan ehdotetun säännöksen avulla?

-

7. Sijaishuoltopaikan valintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettävän. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulisi aina arvioida yksilöllisesti lapsen etu, lapsen tarpeita vastaava kuntoutuksellinen osaaminen ja lapsen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muun opetuksen sekä siihen tarvittavan tuen varmistaminen. Millaisia vaikutuksia näette ehdotetulla sääntelyllä olevan sijaishuoltopaikan valintaan ja sitä koskevaan päätöksentekoon? Onko pykälän sääntely asetettujen tavoitteiden näkökulmasta riittävä?

Sijoituspaikan tulisi olla lähellä nuoren kotia, niin että lastensuojelun ja lastensuojelulaitoksen yhteistyö nuoren huoltajiin olisi mahdollista. Nyt nuoria sijoitetaan sattumanvaraisesti rstiin rastiin pitkin Suomea. Pitäisi olla erikseen joku kunnon perustelu, jos nuori läheteään muualle.

8. Lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen tukemista ehdotetaan vahvistettavan erityisesti sijaishuollon aikana (49 a §, 50 §, 52 a §, 57 § ja 60 d §). Miten ehdotettu sääntely vastaa lapsen sijaishuollon aikaiseen tuen tarpeeseen perusopetuksen ja toisen asteen tutkinnon suorittamisessa?

-

9 a. Onko 49 a §:n sääntely vaativasta sijaishuollosta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

-

9 b. Mitä käytännön vaikutuksia ehdotuksella olisi?

-

10. Selkeyttääkö ehdotettu muotoilu erityisen huolenpidon jakson hoidollista ja kuntouttavaa sisältöä?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 10

-

11 a. Vastaako ehdotettu muotoilu näihin tavoitteisiin?

-

11 b. Millaisia vaikutuksia erityisen huolenpidon jakson pidentämisellä olisi?

-

12. Erityisen huolenpidon jakson päätöksenteko: Millaisia vaikutuksia olisi nykyisen päätöksentekorakenteen (30 + 60 vrk) muuttamisella siihen, että jatkossa yksi päätös mahdollistaisi enimmillään 90 vuorokauden erityisen huolenpidon jakson ja sen jälkeen tarvittaessa enimmillään toisen 90 vuorokauden jakson?

-

13. Onko ehdotettu erityisen huolenpidon asumisyksiköiden henkilöstöresurssi (59 a §) riittävä?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 13

pitäisikö henkilöstöresursseissa ottaa erikseen kantaa yöhotajien määrään. Monissa laitoksissa liian ohut miehitys illalla/yöllä, on heikko lenkki

14 a. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Kyllä

14 b. Mitä vaikutuksia sillä olisi?

-

15. Miten 11 luvun säännökset rajoituksista toteuttavat sijaishuollossa olevien lasten perus- ja ihmisoikeuksia?

kaikki rajoitukset tulee tehdä lasta kunnioittavasti ja nuoren suojelemiseksi ja turvaksi

63 § Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

-

65 § Aineiden ja esineiden haltuunotto

nykyisellään päihteiden saatavuus lastensuojelulaitoksissa on aivan liian helppoa, joten tähän on hyvä saada parannusta

66 § Henkilöntarkastus

-

68 § Kiinnipitäminen

-

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen

-

69 a § Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

hyvä!

70 § Eristäminen

pitäisikö eristystilasta mainita jotakin erityisiä vaatimuksia, kuten esim ikkuna huoneen ovesa, wc

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

17 a. Toteuttaako säännös tätä tavoitetta?

-

17 b. Millaisia vaikutuksia ehdotetulla 71 §:ssä säädetyillä erityisillä rajoituksilla näette olevan lapsen päihdehoidon ja -kuntoutuksen toteuttamiseen?

-

18. Miten 69 a §:ssä ehdotetut muutokset mahdollistavat luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamisen?

-

19. Miten tehokkaasti ehdotettu 73 §:n mukainen säännös toteuttaa eristämisen täytäntöönpanon valvontaa?

-

20. Miten tehokkaasti ehdotettu 74 §:n säännös kirjaamisvelvoitteesta ja toimittaminen kuukausittain aluehallintovirastoon toteuttaa rajoitustoimenpiteiden valvontaa?

-

21. Ovatko ehdotetut jälkihuollon sisältöä koskevat täsmennykset riittäviä?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 21

-

22. Ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion lastensuojelulaitoksista ja täsmennettävän valtion lastensuojeluyksiköiden tehtäviä vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroituna palveluna. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä olisi vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroidun palvelun, erityisen huolenpidon sekä lastensuojelun jälkihuollon järjestäminen. Vastaisiko ehdotetun lain 2 § vaativan sijaishuollon tarpeisiin?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 22

-

23 a. Pykälä x tai pykälät x-x §:t ovat hyvät ehdotetussa muodossa.

kun yksityistä lastensuojelulaitosta perustetaan kysytään kannanottoa sosiaaliviranomaisilta. Varsin kohtuullista olisi, että kannanottoa kysyttäisiin myös nuorisopsykiatrisesta erikoissairaanhoidosta - mikä on yksikön mahdollisuus ottaa potilaaksi ulkokuntalaisia nuoria.

23 b. Muutosehdotus pykälään x:

Monesti maaseudulla laitokset perustetaan tyhjiillään olevaan kouluun tai vanhainkotiin tms. Nämä sijaitsevat lunnonkauneudessa, mutta kaukana kaikesta, esim vaaratilanteessa virkavallan/ambulanssin saapuminen ottaa aikaa ja voi olla turvallisuusriski. Onko otettu tilavaatimuksissa huomioon?

23 c. Muutosehdotus pykälän x perusteluihin:

on varsin tavallista, että laitoksessa oleva nuori rupeaa hankalaksi päivystysaikaan, jolloin laitoksen henkilöstöresurssi on niukka. Näissä tilanteissa yksinäinen yökkö soittaa ambulanssin ja nuori viedään terveydenhuollon päivystykseen. Päivystävä lääkäri painostetaan kirjoittamaan M1 lähete, koska laitoksessa ei tulla nuoren kanssa toimeen. Nuori lähetetään nuorisopsykiatriselle osastolle, missä hän on ihan rauhallinen. Hän palautuu seuraavana päivänä laitokseen. Tämä on terveydenhuollon niukkien resurssien väärinkäyttöä ja aiheuttaa turhautumista osastojen varsin kuormittuneessa henkilökunnassa. Siksi ehdotan, että jatkossa luodaan systeemi, jossa yksi alueen laitoksista toimii "päivystävänä laitoksena" tällaisia tilanteita varten, Se olisi joko paremmin resurssoitu kuin laitokset yleensä tai olisi varallaolosysteemi näitä tilanteita varten.

Haapasalo-Pesu Kirsi-Maria
Suomen nuorisopsykiatrisen yhdistys - Puheenjohtaja